

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Évesre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetemes tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefonszám 15.

Egy példány 10 fillér.

Telefonszám 15.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGHPÁL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhird. — szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 3 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér so n i K. A nyílt-tér és hirdetések díja előre fizetendő.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

A szövetkezetek jelentősége nálunk.

(t. l.) A szövetkezetek célját, rendeltetését ma már a legszélesebb körökben ismerik. Számos jelentékeny előnyét elismerik. Létesítésük esetén fenntartásuk mégis sok esetben, kedvezőtlen körülményeken elbukott. Éppen a helyi fogyasztási és értékesítő szövetkezet is most van felszámolásban. De ugyanekkor — mintha csak azt akarná bizonyítani, hogy ez eszme nem hal meg, hanem újra feltámad — éppen most folyt le városunkban a „Hangya“ kötelékébe tartozó szövetkezetek kerületi értekezlete is, elég biztató jelenség mellett.

A szövetkezésben, a szervezetségben általában hatalmas erő lakik. Számos emberi alkotás csak úgy jöhetett létre, hogy létrehozására emberek százai, ezrei egyesültek. Macaulay a pápaságról szóló éles szellemű kis művében rámutat arra, hogy a római egyház világ uralmi jelentőségét leginkább — csodálatos előrelátással megteremtett, egymásba fűződő, az egész földkerekséget behálózó szervezetségének köszönheti. A szocializmus rövid néhány évtized alatti gyors térfoglalása az összes népeket felölelő szelleme, erősen tevékeny szervezeti működése által magyarázható. Korunk kereskedelmi és ipari élete terén egyesek és vállalatok hirtelen föllendülését, tökély nagy mennyiségben való fölhalmozódását a szövetkezés idézte elő. Ennek az iránynak már tulajdonsága az amerikai kartellek és trösztök példája, melyeknek működési szünetei földrészek gazdasági és munkaviszonyaira gyakorolnak félelmesen nyomasztó hatást. Ezeknek a fönt elsorolt példákknak a mi kisebb jelentőségű gazdasági életünkre alkalmazható tanúságai is vannak. Szövetkezés útján, fokozatos haladással, mi is jelentékeny eredményeket érhetnénk el. Fokozatos haladással — ezt hangsúlyoztuk, mert természetesen, a mi viszonyaink között nem lehet még pillanatnyi nyereségekre számítani. Ehez hiányoznak az amerikai kereskedelmi és ipari viszonyok nagy méretei. Találónan jegyezte meg a hétfői értekezlet vezetője, hogy nekünk még fiainkra és unokáinkra kell gondolnunk, akik majd árnyékában pihenni

fognak, s el kell ültetnünk a diófát. Mint a mi apáink gondoltak ránk, amikor elültették azokat az igazi diófákat, melyek most nekünk tartanak árnyékot. A hasonlat találó, azzal az eltéréssel, hogy ebben az esetben már mégsem kell csak olyan távoli jövőtől várnunk valamit. A kezdet nehézségein természetesen nekünk is át kell lábolnunk. Ilyen nehézségeken mentek át az angolok, a franciák is. De már tul vannak rajtuk. És már ott tartanak, elérték azt, hogy egész kereskedelmi életükben irányadó, vezető szerepük van a szövetkezeteknek. Erősen kimagasló példák ezek! De a mi sokkal kisebb körülményeink közt is aránylag rövid idő alatt, biztató jelenségek mutatkoztak. Mióta gróf Károlyi Sándor néhány lelkes társával a szövetkezetek eszméjét alig néhány évtized előtt hirdetni kezdte (azután következetesen ápolta), az eszme nagy tért hódított, sok felé megvalósult, s megvalósulva jelentékeny sikereket vívott ki. Ma már Magyarországon is, még pedig az ország minden részében vannak és virulnak szövetkezetek.

És valóban a szövetkezetek természetüknél fogva általában is hivatottak arra, hogy nagy elterjedést nyerjenek, a társadalom legszélesebb rétegeit is behálózzák. Tagjaik nagy számánál fogva azoknak különben is csak korlátolt és subsidiárius felelőssége folytán, az egyes tagok a belépés által külön-külön nem sokat kockáztatnak. Mégis együtt a sok apró részből jelentékeny összeggé tömörült anyagi erejükkel az eredeti forrásból való nagyobb tömegű, tehát jutányosabb bevásárlási módokat használhatják fel.

A mi sajátos, különös viszonyaink még ezeken kívül is számos mellékkörülménnyel indokolják, teszik szükségessé a szövetkezetek minél nagyobb elterjedését. Állandó szilárd irányzatú piacunk egyáltalában nincs, közlekedési viszonyaink is oly kedvezőtlenek, hogy az egyesek magukra hagyva, a természet és egyéb szeszélyes változóságok esélyeinek vannak odadobva. Számos jó minőségű, fáradsággal létrehozott gazdasági termékünk értékesítés nélkül pusztul el, mert az itt előforduló kisebb mennyiségek-

ben a távoli nagy piacokra az egyes gazdák szállíttatni nem képesek. Mindez a szövetkezetek által megváltozik!

Szükség van itt az összetartás, társulás érzetének fejlesztésére is. Számos apró, de szétforgácsolt erőinket egyesíteni kell, hogy a bennük rejlő ősi energiát végre kifejtéshessük. Erre az egyesülésre, ezeknek az erőknél a kifejtésére égető szükségünk van. A nemzetiségi nagy méretekben terjedő térfoglalás fenyegetve sürget. Idegen vállalatok, pénzintézetek köztünk, a mi tehetetlenségünkön erősödnek meg. Mély igazságot fejezett ki vármegyénk főispánja, midőn ugyan csak a „Hangya“ hétfői értekezletén rámutatott arra a nemzeti hivatásra, melyet szövetkezetek teljesíthetnek. Ki kell végre szorítanunk a mindenfelől közénk ékelődött idegen erőt.

Egészséges, eleven versenyre van szükségünk a gazdasági élet minden terén. A versenyrel elevenség, mozgás jár, a mozgás maga az élet. Az üzleti szellemnek minden egyes emberben föl kell élednie, hogy méltóképpen állhassunk helyet a nagyobb népek világversenye közben. Ennek az egészséges üzleti szellemnek az általános felépítését a szövetkezetek lehetnek, a melyek ügyeit, vezetését maga a közönség intézi. De természetesen, hogy munkálkodni kell, még pedig derekasan. Ne várjunk mindent államsegélytől, külső támogatásoktól. Nem életrevaló gyermek az, melyet állandóan mesterséges táplálékkal kell megtartani.

A szövetkezetek a közszellem, erkölcsiség fejlesztésére is jótékony hatást gyakorolhatnak. Csak a kebelükben kifejlődhető öntudatos együttműködés fejlesztheti ki azt a józan szellemet, amely már több helyen ki is fejlődött. Vannak már sokféle az országban olyan helységek, melyeknek egy korcsmája van, ez az egy korcsma egész vasárnapon be van zárva és csak délután öt órakor nyílik meg hét óráig. Ezeket a községektől idegen is a vasárnapi korcsmázásokkal együtt járó verekedés, késelőds. Ellenben otthonos a józan étellel meghonosodó munkálkodás és gyarapodás.

Gazdasági erő és gyarapodás valóban mindig együtt jár az

erkölcsi erő és öntudat kifejlődésével. Együtt jár nemcsak az egyes emberek, de egész nemzetek között is. Erős nemzeti öntudat csak gazdaságilag erős nemzetek lelkében alakulhat ki. S ennek az erős öntudatunknak súlyt és nyomatékot is adni, csak azok a nemzetek tudnak, melyek nagy gazdasági erőre támaszkodhatnak. Sok szomorú tapasztalatunk, gyászos kudarcunk után lehetetlen már ezt nekünk is be nem látnunk. A körülmények mintha mindenben igazat akarnának adni Széchenyi aggodalmainak, mintha az ő elveit akarnák igazolni. Gazdasági helyzetünk kedvezőtlen, elhagyottsága kényszerített eltűnnünk sok nemzeti megaláztatásunkat. Ausztria mindenestre másképpen viselkedett volna velünk szemben, ha mint anyagilag gazdag és hatalmas ország állottunk volna meg követeléseink mellett. Ha gazdasági erőnkkel, iparunkkal, kereskedelmünkkel fölünk fölgövé tudnók tenni az ő érdekeit, ha versenyünkben tulszárnyalnók, mindjárt több történetnek a mi akarataink szerint. Közjogi harcaink idáig sikertelenek maradtak. Fordítsuk most képességeinket, erőinket országunknak gazdasági téren való föllendítésére. Próbáljunk megizmosodni az anyagiak tekintetében. Terjesszük, emeljük ennek szellemét minden egyes magyar emberben. Tanuljunk saját példánkból. Tegyük úgy, mint ezer és néhány évvel ezelőtt Henrik császár, ki a magyaroktól nyert hét évi békéjét várai megerősítésére fordította. Ezek a várak ma már: az ipar, kereskedelem, a gazdasági élet versenyképessége. A népek egymás ellen ma már ezekkel küzdenek. Várjuk öt egy új találkozásnál már így megerősödvé. Majd akkor mindenestre jobban fogunk bírni vele, mint a mostani küzdelemben.

POLITIKA.

A banktárgyalások Bécsben.

Megkezdődött a magyar politika nagyhete. Wekerle Sándor miniszterelnök Berczy István dr főtitkár, Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter Tornay Géza dr és Pally Sándor dr titkárok kíséretében, Szterényi József államtitkár, továbbá Papp Elek és Teleszky János dr miniszteri tanácsosok, a bankkérdés magyar szakelőadói Bécsbe utaztak.

Zichy Aladár gróf, a király személye körüli magyar miniszter és Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter szintén az osztrákok fővárosába érkeztek. Majd Andrássy Gyula gróf belügyminisztert is odatáviratozták.

Mire e sorok napvilágot látnak, talán már tudni fogjuk, hogy az osztrák nem enged. Viszont azonban bizonyosra vesszük, hogy a magyar állam érdeke sem szenvedhet csorbát. Az ország több helyén népgyűléseket tartottak. Mindenütt lelkes hazafisággal kívánják az önálló magyar jegybankot. Az üdvözlő táviratokat Bécsbe, a Magyar Házba intézték. Kossuth Ferencet arra kéri, hogy rendületlenül tartson ki a bankkövetelés mellett. Kossuth egyik válasziratában kijelenti, hogy minden lehető elkövet igaz ügyünk érdekében.

A szakelődök tárgyalása a kartellbank tervezetének alapján tegnap kezdődött meg, a melyre nézve a magyar kormány összes tagjai szolidaritást vállaltak. Minden ezzel ellenkező hiresztelés csak pusztá kombináció lehet.

Egy esztendő

az udvarhelymegyei gazd. egyesület életéből
Hlatky Miklós, titkár jelentése 1908. évről.

A költő szavaival kezdem jelentésemet:

»Éltünk rögs határain
Két Genius vezet,
S felleg borulván utain
Nyúlt mindenik kezét,
De bár tekint biztatva rád,
Vigasztalást egyik sem ad:
Remény, emlékezet.«

A reménység biztatja a gazdát akkor, midőn ekéjét az édes anyaföld testébe leeresztve, azt munkálni kezdi, midőn beveti, midőn arca veritékével öntözve, munkálja a kikelő zsege növényt, mert azok a tényezők, a melyek a termést adják, jórésben hatáskörén kívül állanak, bizony, bizony reménységében vajmi gyakran csalatkozik.

Nem tud a gazda esőt csinálni, nem melet árasztani a földre, ezek után csak epekedni, reménykedni tud, ha reménységében csalatkozik, a hívó megnyugszik Isten akaratában, imádkozik tovább, az Istentagadó békétlenkedik, vajmi kevesen akadnak, a kik okszerű, a viszonyokhoz alkalmazkodó munkával támogatják kenyéradójukat: az anyaföldet terméstadó nagy munkájában.

Az ősi, kitaposott nyomokon halad gazdálkodásunk, újítással e téren az egész vármegyében alig találkozzunk. Mig a művelt nyugat a tudomány tanításait acceptálva, gőzzel, electromossággal 25—40 cent. mélyen szánt, a trágyát a mély szántáshoz mérten minél mélyebben alkalmazza, a kálászósokat: buzát, árpát, zabot is kapálja, vármegyénkben a nagyobb gazdaságokban is nagyrészt a miskolci ekével turják 5—8 cm.-re a föld felszínét. Az okszerű trágya kezelést legfeljebb hírből ismerjük, a műtrágyával kísérletet sem teszünk. Azt hisszük, hogy a szalma, vagy törökbuzakórón tartott 2—3 darab marha trágyája elegendő 6—8 hold föld termőerejének a fenntartására. Kaszálóink trágyát, legelőink tisztítást soha vagy a legritkább esetben látnak. Nemcsoda ily módon, ha a föld átlag termése szomorúan kevés, ha e kevés termés után való jövedelme nem elég a gazda eltartására. Nincs ellenálló erőnk a civilizáció félszegségei ellen; mindent elfogadtunk a nyugattól, a mi alkalmas nemzeti mivoltunkból, ősi egyszerűségünkkel való kivetkőztetésre. Életigényeinkkel nem alkalmazkodunk termelő képességünkhöz, adjuk az urat, erőnkön túl költünk akkor is, midőn uraskodásunk alapja nem reális munkánk, szakértelmünk, de a takarékpénztárak hitele: ennek gyászos eredménye,

hogy közép birtokos osztályunk jórésben elpusztult, hivatalokba menekült, egész vidékek gazdálkodó népe vezető nélkül maradt. Igaz, hogy az elpusztult közép birtokos birtoka vármegyénkben a haza évezredes történelmével összeforrott, illetve a e történelem megteremtésében részt vett elemek kezébe került, — ezt az ujjabkori sociologusok még öröndetes eseménynek is minősítik, a természet örök törvényével összhangba állónak tekintik, — de hazafias, sőt általános emberi szempontból ítélve is meg: nem előre, inkább hátramenésnek kell e jelenséget tartanunk, mert az a hiba, a mi a középirtokost tönkre tette — az étellel való nem számolás, az igényeknek a jövedelmekkel arányba való állítása — meg van az új tulajdonosban is, a mi kapcsolatban a folyton fokozódó közterhekkel, a melyek elől kitérni nem lehet, azt eredményezi, hogy telekkönyveink C) lapja ugyancsak meg van terhelve.

Hátrányos a középirtok pusztulása már azért is, mert a kisebb műveltségű kisgazda bár kedvteléseiben halad a korrallal, gazdálkodásának irányításában a legkonservatívabb, új művelési módok bevezetésétől, a jobb gazdasági eszközök alkalmazásától is irtózik, meg van győződve arról, hogy a földművelésnek csak az a módja jó, a mi talajunknak megfelelő, a melyet őseitől örökölt, a tudomány tanításai, a melyek Észak-Németországban pár évtized alatt a legsivárabb homokot elsőrendű termőföldre varázsolták, melynek átlag termése 3—4-szer nagyobb a mi legjobb réti földünk termésénél, nemcsak ismeretlenek előtte, de nem is hisz bennök s ha látja is földművelés tudományának eredményeit, mondjuk a Barcaság tanultabb kisbirtokosai előhaladásában, az eredményt nem a helyes gazdálkodásban mély szántás, okszerű trágyázás, vetésforgó alkalmazásában keresi és találja, a jobb termő földnek tulajdonítja, nem hiszi el, hogy rossz föld nincs, de rossz gazda van elég.

Ha tanul is népünk, — mondjuk 1000 közül végez egy gazdasági iskolát — azt nem azon célból teszi, hogy a tanultakat kisgazdaságában értékesítse, de hogy gazdaságának melessen, hivatalhoz jusson utána.

Mig egy-egy barcasági szász községben 20—25 oly 10—20 holdas kisgazdával is találkozunk, kik a náluk 18 éves korig tartó iskolakötelezettség lerovása után végezték még a 3 éves megyesi, vagy földvári gazdasági iskolát, ismerek oly családot, melynek 3 földműves iskolát végzett fia gazdálkodik az 50—60 holdas családi birtokon: addig nálunk még a hathetes gazdasági cursusra is oly biztatással küldi a gazda gyermekét, hogy... „Eredj fiam hat hétre Csikszeredába agazdasági iskolába tanulni, hogy tudományod után hivatalhoz juthass, ne kinlódjál, mint apád a földműveléssel, — légy úr!“

(Folyt. köv.)

A „Hangya“ értekezlete Székelyudvarhelyt.

(Saj. tud.) Hétfőn, e hó 19-ikén folyt le a „Hangya“ kötelékébe tartozó szövetkezeteink kerületi értekezlete. A vármegyeház közgyűlési termében d. e. 10 órára megyénk derék lelkeszei és tanítói — a kik egyszerűsmint községükben a szövetkezetek vezetői — közül számosan jelentek meg. Székely gazdáink is nagy érdeklődést tanúsítottak. Az értekezleten később megjelent vármegyénk főispánja is, hogy megjelenésével, lelkesítő és tanácsadó szavaival ujjabban is bebizonyítsa a székely nép érdekei iránt való meleg érdeklődését,

jóakarátát. Az értekezletet Meskó Pál a „Hangya“ főtítkára megnyitván, vázolta a szövetkezetek rendeltetését, nagyfotosságát és hangsúlyozta jeien értekezlet célját. A tagokat összetartásra és a kezdet nehézségeivel való számolásra figyelmeztette. Felhívta mindazokat, kik a szövetkezetekre vonatkozólag valamely kifogást, tervet, megvalósítható eszmét tudnának előadni, azt nyilatkoztassák ki. Péter Sándor városfalvi lelkes a vezetők megjelenéséért s a lelkes megnyitótól köszönetét fejezi ki. Ajánlja, hogy a szövetkezet időnként az egységesen megállapított árakról jegyzékeket bocsásson ki. Székelyudvarhelyen egy központi raktár létesítését tartaná szükségesnek. Ürmössy József a szövetkezeti árukon a mennyiség mérték szerinti bebélyegzését tartja szükségesnek. Azt szeretné, hogy a szövetkezetek szeszkes italokat ne árusítsanak. Ő is a helyi raktár létesítésének szükségét hangoztatja.

Menyhárt Gáspár s az utána felszólaló Szász Ferenc a szövetkezeteknél tapasztalt nehézségekről és kisebb hibákról tették meg észrevételeiket. A szövetkezetek fenntartása, a népnek részükre való megnyerése, még mindig akadályokba ütközik. Mérlegek készítésére s egyéb eljárásra egyeseket ki kellene tanítani. Szász Ferenc panasolja, hogy az adóhivatalok a szövetkezetek adóját sokszor több évig nem vetik ki, azután pedig egyszerre követelik, a minek a szövetkezetek nem bírnak megfelelni. Kéri főispánunkat — a kit az értekezleten való megjelenésekor lelkes eljenzés fogadott — befolyásával hasson oda, hogy ezek az adók részletekben legyenek lefizethetők.

A főispán rögtön válaszolva, készséggel megígéri, hogy ebben az ügyben minden befolyását érvényesíteni fogja. Ő minden székely ügyet szíven visel. A szövetkezetek a nemzeti ségekkel szemben nemzeti hivatás teljesítenek. A bennünk rejlő ősi erőt ki kell fejtenünk, nehogy tönkremenjünk.

A főispán eljenzéssel fogadott szavaival után Hetsér Kálmán is a központi raktár fölállítására szól. Összeköttetésünk, a vasuti közlekedés nehézségei ezt égetően sürgössé teszik. Határozati javaslatot is ad be ez iránt, melyet az értekezlet elfogad. A szesznek vasuti tartályokban való szállítását ajánlja. A szövetkezetek egymást tüzkár ellen biztosíthatnák. A „Hangya“ kiküldöttjei az összes itt elhangzott észrevételekre válaszoltak. Meskó Pál a központi létesítését maga is szükségesnek látja. A panaszokat a központi figyelmébe fogja ajánlani. A megvalósíthatókat megvalósítja. Ezután a jelenvoltakat még egyszer üdvözölve és kitérőre buzdítva, az értekezletet, amely a főispán, a kiküldöttök és Dorner Béla részére megjelenésükért, jóindulatukért előbb jegyzőkönyvi köszönetet szavazott, berekeszti.

HIREK.

— Székelyudvarhelyi képviselőválasztók. Az országgyűlési képviselőválasztók 1910-ik évre összeállított ideiglenes névjegyzékét a városi központi választmány G o t t h á r d János polgármester elnökletével folyó hó 17-én tartott ülésében megállapította. E névjegyzék, valamint az összeíró küldöttség által kihagyott választók névjegyzékének eredeti példánya, Székelyudvarhely város tanácsházánál, a hirdető táblán, *folyó év május ötödikén* közszemlére lesz kitéve és az ellen ugy saját személyét, mint bármely jogtalan felvételt avagy kihagyást illetőleg május 15-éig bárki felszólalhat. Bővebb tájékozást lapunk mai számában a központi választmány által kihűsátott hirdetmény ad.

— Kinevezés és kirendelés. A király Jakab Jánost, törvényszékünk szorgalmas és derék jegyzőjét az alsójárai járásbíróshoz albiróvá nevezte ki. Helyette a tábla-elnök a korondi telekkönyvi helyesbítő bírósághoz vezetővé etédi Péter Sámuel dr. törvényszéki jegyzőt rendelte ki.

— Állandó választmányi ülés. A múlt napokban küldte szét az alispán a vármegyei állandó választmány meghívóját, mely által a tagokat a megyeháza kistermében e hó 22-ikén, csütörtökön tartandó ülésre hívja össze. A választmány a közgyűlés elé kerülő ügyeket fogja oda előkészíteni, előzetes tanácskozásban megvitatni.

— Színház. E hó 20-án, kedden ujdonságképpen a „Kivándorló“ került színre, Herczeg Ferencnek, a jeles írónak nem minden tekintetben kifogástalan színműve. A történet maga meglehetősen banális előkelő gavallér kártyázik, veszt, váltót hamisít, leleplezik, börtönbe kerül, kiszabadulása után új életet kezd. Ide elkíséri őt egy erényesnek született nő is, aki a sors különös szeszélye folytán hajlamaitól egészen eltérő pályára tévelyedett volt, s a ki hősünket kislány kora óta mindig szerette. E sablonos kereten belül a hirneves szerző azonban számos érzelmes és hatásos jelenetet állit elénk. Szerepeiket Kondráth Ilona, Nagy Sándor, Győző és Német sok szeretettel és tehetséggel alakították meg. Áldori, Iványi Irén, Szapári Janka és Baranyai szintén elismerést érdemelnek. Különben ezen az előadáson üdvözölhetjük a színházban először a villamosvilágítást, a melynek bevezetése nagy haladást jelent. A modern színpadi hatáskor egyik legnélkülözhetetlenebb eszköze ez, mely azáltal, hogy az elsőtétíthető nézőtérrel a figyelmet a színpadra koncentrája, a színpadon lepergő eseményeket jobban kidomborítja és hangulatosabbá teszi.

— Tanítógyűlés Székelyudvarhelyt. A vármegyei tanítóegylet Udvarhely járási fiókköre tegnap d. e. 9 órakor Gyerkes Mihály elnök vezetésével tartotta meg ülését. Tartalmas megnyitó után melegen üdvözölte *Kulcsos* Erő tanfelügyelőt kir. tanácsossá történt kinevezése alkalmából. A tanfelügyelő köszönő válaszában tanítómunkatársait odaadó támogatásáról biztosította. Jegyzőkönyv hitelesítés után *Rozsonday* István ajánlatára az orsz. bizottság nyugdíjtervezetét elfogadták. *Paál* Sándor „A tanító értéké“-ről szóló vitatételé-

Ne feledje el

hogy a hirdetések hasznára lesz.

gondos átolvasása Önnek valószínűleg

Aki nálunk hirdet annak sikere van!

A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk; kívánatra klisé is beszerzünk.

Hirdetőinknél történet megrendelésénél a „Székely-Udvarhely“-re hivatkozni sziveskedjék.

Molnár Vilmos és Vida Mózes hozzászólása után köszönettel fogadták. A pénztárvizsgálók jelentését tudomásul vették s pénztárnoknak a felmentvényt megadták. Gál Imre gyakorlati tanítását sikerültnek nyilvánítván, elhatározták, hogy az őszi gyűlést vidéken fogják megtartani. Kovács Mihály indítványára a tanítói fuvardíjak méltányosabb rendezéséért felírnak a közoktatásügyi miniszterhez. A sóvidéki tanítók külön egyesületbe való kiválásáról is szó esett. Alapszabály változtatás nélkül azonban erre nézve nem határozhattak. Több kisebb ügy elintézése után a gyűlés 1 órakor ért véget, a melyet Barkóczy Albert Hungária-vendéglőjében közbéd követett.

— **A székelyderzsi postaügynökség.** Udvarhelyvármegye Székelyderzsi községében — mint a kolozsvári posta- és távirda-igazgatóságtól értesülünk — a kereskedelemügyi miniszter által engedélyezett postaügynökség *folyó évi május elsején* megnyílik. Az ügynökség kézbesítő körébe egyedül Székelyderzsi község van beosztva.

— **Műkedvelői előadás.** A homoródalmási ifjúsági egyesület a tanterület közreműködésével vasárnap igen sikerült műkedvelői előadásokat tartott. Szinre került Tóth Ede „A falu rossza” c. népszínműve. Figyelemre méltó jelenség, hogy a föld népe mily nagy érdeklődést tanúsított az előadások iránt. Ugyanis első ízben délután adták elő a szindarabot és este ismételnők kellett, sőt mi több, még így sem láthatták mindnyájan az előadást. Közkíváncsiakra tehát e hó 25-én (vasárnap) harmadszor is színdarabot a kétségtelenül remek szindarabot, melynek szépségét a derék műkedvelők minden ízében kidomborították. Feledi (Gothárd Pál) igen jól megállta helyét, tekintélyes alak volt. Gőndör (Szabó Dénes) nehéz szerepében teljesen bevált. Finom Rózsit Antónia Rebi annyira átértette és átértette, hogy bármely vidéki városi színháznak is diszere válhatna. Lajos (Dombi József), Tercsi (Szabó Rebi) és Boris (Rácz Eszter) szintén kitűnően alakították szerepeiket. Gonosz (Baczó János) hálás szerepét nemcsak teljesen kihasználta, de természetesen észjárásu toldásaival annyira mulattatta a közönséget, hogy egyhamar elfeledni nem fogják. A többi szereplők is: Szabó Mihály, Dénes Rebi, Ráduly Mária, Rácz Anna, Barra Dénes, Szabó Mihály (bélla) és Bodor András mind hozzájárultak az előadás szép sikeréhez, melynek rendezéséért méltán nyerték meg a nép közvetlen háláját és elismerését az arra valóban érdemes, hivatásuk magaslatán álló tanítók.

— **Vizhiány a Kornis-utcában.** A Kornis-utcából panaszos levelet kaptunk. Mint közérdekűt ezennel közreadjuk és a magunk részéről is felhívjuk a városi tanács figyelmét a baj orvoslására, annál is inkább, mivel az egy esetleges tűzvész esetén valóban végzetessé válhat. A levél így szól: „Tekintetes Szerkesztő Úr! Városunkban, a Kornis-utcában levő ugynevezett „Csorgó” kut vize még a múlt év nyarán elapadt s azóta használhatatlanul áll, anélkül, hogy annak helyreállítása iránt az illetékes városi hatóság a mai napig valamit tett volna, noha ott 4 vagy 5 utcában

egyetlen közút sincs s így a beállott tavaszi szeles és száraz időjárásban víznélkül van egy egész város rész. E régi, bővizű kut helyreállítása pedig nemcsak nekünk, e környéki lakosoknak ugyszólván életszükségletünk, hanem tűzvédelmi szempontból is tagadhatatlanul valóságos közérdek. Nagyon kérjük, szíveskedjék b. lapjában e panaszunknak helyet adni, hátha ez is elősegítené, hogy kutunk jókarba hozatva, minél előbb használható állapotba jusson. Kiváló tisztelettel: Több Kornis-utca és környéki lakos.”

— **Hiteliszövetkezeti közgyűlés Székelyudvarhelyt.** A székelyudvarhelyi Ipari és Gazdasági Hiteliszövetkezet, mint az Országos Központi Hiteliszövetkezet tagja, ez évi rendes közgyűlését vasárnap délután 3 órakor az intézet helyiségében Vajda Ferenc ref. esperes, igazgató-elnök vezetése alatt, a részjegyes tagok élénk érdeklődése mellett tartotta meg. Az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések, valamint a számadások öröndetes eredményei nyomán Gyermes Mihály áll. iskolai igazgató-tanító fejezte ki a részjegyes tagok elismerését úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottság cenzetlen tevékenysége felett. Ennek alapján pedig a közgyűlés jegyzőkönyvileg mondott köszönetet az ügybuzgó fáradozásokért. Majd a választások következtek. Tíz tag írásbeli kívánságára titkos szavazással az igazgatóság tagjai lettek: Péter Lajos kaplamosmester, Nagy Ferenc anyakönyves helyettes, Szabó József szabómester; a felügyelő-bizottság tagjai pedig: Betegh Pál lapszerkesztő, Ferenczy István vendéglős és Soó Domokos városi tanácsos, polgármesterhelyettes. A szövetkezet mérleg-számláját következő számunkban ismertetjük.

— **Okos gazdálkodás Homoródszentlászlón.** Valóságos példának vehetjük Homoródszentlászló község legujabb cselekedetét székelyföldi falusi gazdálkodásunk életerőssé, virágzóvá tétele szempontjából. Ugyanis a község helyes gondolkodása vezetői közreműködésével, mintegy 10—12 holdnyi földterületet vásároltak 2920 korona összeggel, a községi közlegelő gyarapítása céljából s így most kb. 40 holdnyi közlegelőjük van a homoródszentlászlóiaknak. Olyan terület pedig ez, amelyen minden egyes ember, akár van a falu határán földje, akár nincs — legeltetési jogosultsággal bír. Nem kell tehát félniök az állatok eltartása miatt és így azok szaporodása sem okoz gondot. Másfelől meg a földtulajdon nélkül levő szegény ember is tarthat állatot, mert azt a közlegelőn díjfizetés nélkül legeltetheti. Amiért ő aztán nyáron át — a szokásos ellenszolgáltatások mellett — learatja, lekaszálja a birtokosok termését és eszeágában sem lesz kivándorlásról gondolkodni. Így volt ez régen is, míg tagosítások és más birtokmozgalmak nem történtek a Székelyföldön. Ezt a helyes, okos dolgot Molnár Mózes tanító indítványára, kezdeményezésére valószínűsítették meg Ürmösy B. Ferenc körjegyző közreműködésével. A városi és csereszterződésék jóváhagyásával, vármegyénk törvényhatósági közgyűlése közelebről foglalkozik. Ilyen eszhez hasonló ügybuzgóságot kérünk és várunk a székelyföldi

községek vezetőitől minden vonalon s akkor a nép bizalma, hálája és szeretete fogja kísérni munkálkodásukat.

— **A söt nem szereti a hangya.** Egy gazdasszony véletlenül rájött, hogy az éléskamrából, ha ott söt hintünk szét, a hangyákat eltávolíthatjuk.

— **Kegyetlen anya.** Székelyandrásfalva községben a községi pénztárnok e hó 15-én egy leánygyermek csecsemő hulláját találta meg. A hulla egy szemétdombon feküdt s egész teste a kutyák által iszonyuan össze volt rágva. Mint később kiderült, a gyermek anyja Sordeán Zseni, egy községbeli hajadon volt. Gyermekét, állítólag halva, husvét első napján a csürben hozta világra. Azután a csecsemő testét azon helyben hagyva, elment a bálba, a hol egész reggelig táncolt. 15-ikén, tette fölötti lelkiismeretfurdalástól hajtva, elindult hazuról, hogy valahol elemésztie magát. Utközben Fehéregyházán találkozott egy falujabeli emberrel, akinek — tette sulyát nem bírva tovább — mindent elpanaszolt. Azután elment és töredelmes vallomást téve, följelentette bűnét.

— **A korom hasznossága.** A korom egyik legjobb és hatásosabb trágyaszert a kertben. Elsősegíti a növést, új termőerőt ad a növénynek, elűzi a férgeseket s nagy befolyással van a virágok színelakulatára.

— **Az Erdélyi Kárpát Egyesület kiadásában** Kolozsvárt most jelent meg a XVIII. évfolyamba lépő „Erdély” folyóiratnak ezévi 1—2 száma. A szépen illusztrált füzetek vezető cikkelye a Gaál István dr-nak tudománya értékű, de könnyed és színes nyelvezettel megírt „A Hegyek Képződéséről” szóló értekezése, a melyet 4 gyönyörű tájkép és 6 magyaros tollrajz díszít. Erre Orosz Endre tartalmas cikke következik a „Mezőségi tavak keletkezéséről”. — Azután pedig Heffty Gyula Andor Kolozsmegye legmagasabb hegységére, a Vigyázóra tett múlt évi kirándulását írja meg hangulatosan és nagy turista érzékkel. Majd Tóth Sándor ír a turistaságról, mint a természettudományok népszerűsítőjéről. Erre a turistákat különösen érdeklő „Úti vázlatok Hunyadmegyéből” című cikk következik. Az apróbb, de mindvégig érdekes közlemények közül kimagaslak Versényi Györgynek a bukki E. K. E. turista vendéglőről írt gyönyörű költeménye. A folyóiratnak előfizetési ára 10 K. Az E. K. E. rendes tagjai azt 6 K tagsági díj fejében tagjárandóságul díjtalanul kapják.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Az esküdszéki tárgyalások e hó 19-én, hétfőn kezdődtek meg Székelyudvarhelyt. Az első napon, hétfőn Szöcs Margit szentegyházasszálvi lakos állott az esküdtek előtt, szándékos emberölés büntetével és gondatlanságból származott szándékos emberölés vétségével vádolva. A vád szerint hajadon leányának gyermeke születt, a mit ők az emberek elől el akarván titkolni, a csecsemőt csürjünkben egy csomó kenderrel és egyéb lim-lommal letakarva elrejtették, hol ez meghalt. De miután nem akartak a szülésnél segítségért fordulni senkihez, elvérést miatt meghalt a fiatal nő is. Az esküdtek, miután vádolt az állította, hogy a gyermek halva született s csak azután rejtette el ő, a nagyanyja a csürbe, csak ebben a tényben látták a gon-

datlanság vétségét fenforogni. Ezért vádoltatt a bíróság hat hónapi fogságra ítélte, melyet a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vett. A második napon kadiczfalvi emberek vonattak felelősségre azért a tettükért, hogy ittas állapotukban Kovács Antal kápával és fejszével összeveszés folytán megtámadták és megölték. Közülök az egyiket, Gegő Mártont 6 évi fogságra, Kovács Ferencet 1 évi fogságra és Péter Sámuel 6 hónapi börtönre ítélték.

Méhészet.

Meghívó.

Az udvarhelyköri méhészegyesület választmánya tagjait *folyó hó 22-én* (csütörtök) délután fél 5 órára a vármegyeház kistermében tartandó gyűlésre tisztelettel meghívja az elnökség.

Tárgy: Boczonádi Szabó Imre szaktanár előadása a méhészet köréből.

Szekelyudvarhely, 1909. április 20.

László Domokos, elnök.

Sz. 2—909. kp. ülési.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy Székelyudvarhely rendezett tanácsu város országgyűlési képviselő választó jogosultjainak, jelen évben összeírt névjegyzéke a központi választmány által a mai napon vizsgálat alá vett és beható megvizsgálás után, az 1910-ik évre az ideiglenes névjegyzék megállapított s az így megállapított és összeállított névjegyzék eredeti példánya, valamint az összeíró küldöttség által kihagyott választók névjegyzékének eredeti példánya Székelyudvarhely városában, mint a központi választmány székhelyén, annak hirdető tábláján 1909. május hó 5. napján közszemlére ki-tétetik. Miről az érdekeltek azon hozzáadással értesítették, hogy az 1899. évi XV. t.-c. 146. és 147. §-ai értelmében:

a) névjegyzék ellen saját személyét illetőleg bárki felszólalhat.

Ezenkívül mindenkinek jogában áll, azon választókerületben, melybe tartozik, bármely jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt, a névjegyzék ellen felszólalni.

b) A törvény 146., 147. és 151. §-ai szerint a felszólalások 1909. május hó 5-ikétől 15-ik napjáig adhatók be.

c) A felszólalásokat mindenki megtekintheti s a ki a 147. §-szerint felszólalni jogosítva van, azokra 1909. május hó 16-ikától 26-ik napjáig bezárolag írásban észrevételeket nyújthat be.

d) A felszólalásokról, valamint az észrevételekről, az illetők kívánságára, téríti-vevények adatnak.

e) A felszólalások és az azokra tett észrevételek Székelyudvarhely r. t. város központi választmányához intézendők és a szükséges okmányokkal felszerelve, a város tanácsánál nyújtandók be.

f) A város tanácsa köteles a felszólalásokat, észrevételeket külön sorrendben beiktani s a záros határidő leteltével, az iktató könyvvel együtt a központi választmánynak azonnal megküldeni, vagy azt, hogy felszólalás nem adatott be, bejelenteni.

g) A város tanácsa köteles ezen hirdetményt a város területén szokásos módon közhírré tenni.

Szekelyudvarhelyt, a város központi választmányának 1909. évi április hó 17-én megtartott üléséből.

Gotthárd János, Gálffy Endre, központi v. elnök, központi v. jegyző.

ORBÁN NAGY ÉS TAMÁS

Elismert szilárd és elegáns készítményű női, uri és gyermek-cipők.

Olcso szabott árak. Képes árjegyzéket díjtalanul küldenek.

elsőrangu cipőraktára Székelyudvarhelyt, ossuth-u. 12. sz.

Valódi Kobra-cipők gyári raktára.

Bélyegzők megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legportosabban szállítanak **Betegh Pál** könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Eladó tenyészbika.

Két éves erdélyi magyar fajta tenyészizgazolványos bika eladó **Román András** birtokosnál **Vargyas** községben (u. p. Olasztelek).

45—1909. szám.

Árlejtségi hirdetmény.

A kányádi ref. egyházközség temploma és tornya kijavítására 1909. május 9 én d. u. 1 órára árlejtségi hirdet. Költségvetési összeg az anyag és napszámon kívül 1628 K 34 f. Bánatpénz 5 százalék. A költségvetés, terv és árlejtségi feltételek a papi hivatalnál megtekinthetők.

Kányád, 1909. április 14-én.

Bodor József, **Jakab István,**
elnök. sz. gondnok.

Szőlőoltvány!

Régi szőlők hiányainak pótlására 2 éves gyökerű száza	20 K
Gyökeres fásoltvány ezre	180 K
" szépségűbával	90 K
" zöldsoltvány	160 K
Sima	90 K
Gyökeres riparia portalis vastag	52 K
2 éves	40 K
Sima riparia portalis	18 K
" vékony	8 K
Gyökeres hazai nemes vessző	30 K
Sima	10 K

40 legjobb fajban, teljes jótállással, azon kötelezettséggel, hogyha a küldött anyag meg nem felel, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. — Árjegyzék ingyen. Le van benne írva a Csodaszőlő, Pozsonyi fehér, Muscat Ottonel, Csabagyöngye. — Hegyi borok eladása.

Borárok:

Gyöngyösi siller	Hl.	32 K
Visontai	"	36 K
Gyöngyösi fehér asztali	"	34 K
" pecsenye	"	38 K
Visontai Rizling	"	44 K
" Muskofály	"	70 K
" vörös bikavér	"	70 K

Székely I. József
Gyöngyös,
Szent Urbán templom.

Mindenkinek érdekében áll látni és megtudni, hogy Székelyudvarhelyt, Kossuth utca 43. szám alatt mily dúsan felszerelt **ujbutorraktárt** rendeztek be **Balásy Mihály** és **Balázs Károly** butorraktárosok. Nagy választék van ott: modern, világos, faragott, szeccszíós és közönséges háló-, ebédlő-, iroda- és szalonberendezésekben. Külön is kaphatók: íróasztalok, szekrények, mosdók és bármely szükséges butorok, börszékek, különböző hajlított, valamint hintaszékek, divánok, ugyszintén minden e szakmába tartozó cikkek és esztergályos áruk. A helyben nem készült butorokat **elsőrangu gyáráktól** és **hirneves termelőktől** szerzik be, ami lehetővé teszi, hogy minden egyes tőlük vásárolt butor darabért **egy évi jótállást** vállalnak. Ezt a garanciát más butorraktáros nem vállalja. **Kárpitos munkákat, szalag garnitúrát** és régiéknél újra való behuzását, atalakítását kiváló szakértelemmel teljesítik.

Ne vegyen addig épület fedéséhez anyagot, míg **a lugosi fedélcserép**

utólérhetetlen **előnyeit** nem ismeri. Egy négyszög méter fedéshez 15 drb szükséges. Csinos és tartósságban páratlan. Főraktár: **Fekete Beniam** építkezési vállalkozónál Székelyudvarhelyt. Vidéki megkeresésekre levélben válaszol.

Fogorvos
Perl József
American Dentist

Székelyudvarhelyre megérkezett.

Elvégez minden fogorvosi műtéteket, u. m. foghuzást teljes érzéstelenítéssel; arany és más töméseket. Készít műfogakat és teljes fogorokot — szájpaddás nélkül. **Arany és hidmunkák. Lakása:** Budapestszáll 2. sz. alatt. **Kendel** naponta délelőtt 9—12 és délután 2—5 óráig.

BORI!
Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél
a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Kitünő főzött

ECET

nagyban és kicsinyben, állandóan előnyös árak mellett kapható

Csia Balázs
ecetgyárban Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca (ezelőtt Cigány-utca) 22. szám alatt.

1116 minőségű honi gyártmány!!

470—909.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelykereszturi járásban Etéd község székhellyel üresedésben levő

k ö r o r v o s i

állásra pályázatot hirdetek és felhívom a pályázni óhajtokat, hogy az 1908. évi 38. t. c. 7. szakaszában megállapított feltételeket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket **follyó évi május 15** ig annál is inkább hozzám nyujtsák be, mert a később érkező kérvényeket figyelembe nem veszem.

Ezen állás javadalmazása:

1. Törzsfizetés 1600 korona; 2. 5 szobából álló természetbeni lakás másfél hold kerttel; 3. vármegyei szabályrendeletben megállapított látogatás és kiszállási díjak. Köteleessége a törvényben és a megyei szabályrendeletben megállapított végrehajtása.

A választást Etéd községközéknél folyó évi május hó 20 án d. e. 10 órakor fogom megtartani.

Székelykeresztur, 1909 évi március hó 29 én.

Gálffy Kálmán, főszolgabíró.

Elvállal teljes iroda- és iskola-berendezéseket olcsó áron

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és boritékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel, levélpapírok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDES

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sőrvezetők.

Írkaák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszkek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és j u t á n y o s á r o n való elkészítésére. Ajánlja továbbá

k ö n y v k ö t é s z e t é t

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Írók, fekete, színes és másoló-írók, notes-írók, csavarírók (crayonok), zsebírók, csavaríróbetétek, íronvédők, íron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek u. hangoló-sipok és o r r i n á k. Monogramok féhrnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiszkolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notések), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itatódeszkák, olaj-s zfésték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, írómappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegek, kapesok stb

Postatakarékpénztári chekk- és clearing számla 44.156.

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt 1909.